

Na straży bioróżnorodności

Jednym z priorytetowych zadań realizowanych przez Instytut Ogrodnictwa - PIB w Skierniewicach jest ochrona zasobów genowych roślin ogrodniczych.

W latach 2015-2020 prace z tego zakresu prowadzono w ramach dwóch zadań PW IHAR-IO: Zadania 1.3 pt.: „Gromadzenie, zachowanie w kolekcjach *ex situ*, kriokonserwacja, ocena, dokumentacja i udostępnianie zasobów genowych i informacji w zakresie roślin warzywnych, sadowniczych, ozdobnych i miododajnych oraz spokrewnionych dzikich gatunków” oraz Zadania 1.7 pt.: „Poszerzanie różnorodności gatunków i odmian roślin ogrodniczych na obszarach wiejskich oraz podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie znaczenia roślinnych zasobów genowych”. Od 2021 roku jest to zadanie celowe finansowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Za większość działań dotyczących ochrony zasobów genowych roślin ogrodniczych odpowiada Zakład Odmianoznawstwa, Szkółkarstwa i Zasobów Genowych kierowany przez dr hab. Mirosława Sitarkę.

Prowadzone prace obejmują gromadzenie, zachowywanie w kolekcjach *ex situ*, charakteryzowanie i udostępnianie obiektów roślin warzywnych, sadowniczych, ozdobnych i miododajnych dla potrzeb bezpieczeństwa żywności, rolnictwa i zachowania bioróżnorodności na terenach wiejskich.

W projekcie, oprócz IO-PIB w Skierniewicach, uczestniczy 7 instytucji zewnętrznych, które realizują łącznie 9 tematów szczegółowych. Należą do nich: Arboretum i Zakład Fizjografii w Bolestraszcach, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Polska Akademia Nauk Ogród Botaniczny - Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej w Powsinie, Zakład Doświadczalny Oceny Odmian w Lisewie, PlantiCo Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Zielonki Sp. z o.o., Towarzystwo Przyjaciół Dolnej Wisły w Grucznie. **Stan utrzymywanych zasobów genowych roślin ogrodniczych w kolekcjach Instytutu Ogrodnictwa – PIB i instytucji współpracujących wynosi blisko 22 tys. obiektów. Największą grupę stanowią warzywa - 12 402 obiekty, następnie rośliny sadownicze - 7 305, ozdobne 1 902 i miododajne 243.**

Stosuje się różne formy przechowywania obiektów kolekcyjnych. Większość obiektów roślin warzywnych jest przechowywana w postaci nasion zdeponowanych w Krajowym Centrum Roślinnych Zasobów Genowych w Radzikowie. Zasoby genowe szparaga, czosnku, szalotki

i dzikich gatunków z rodzaju *Allium* zachowuje się w postaci systematycznie odnawianych kolekcji polowych. W przypadku roślin sadowniczych, ozdobnych i miododajnych dominują kolekcje polowe prowadzone zgodnie z wymaganiami agrotechnicznymi danego gatunku lub grupy roślin. Dla czosnku i jabłoni stosuje się także krioprezerwację, a podatne na wymarzenie odmiany winorośli utrzymuje się w tunelu foliowym. Z kolei część genotypów śliwy zgromadzono w karkasie w celu ochrony ich przed groźną chorobą wirusową - szarką.

Przedmiotem zainteresowania kuratorów poszczególnych kolekcji są zarówno odmiany stare uprawiane dawniej na ziemiach polskich, odmiany uprawiane w okresie powojennym i współcześnie, jak również lokalne typy i dzikie krewniaki gatunków roślin uprawnych. Obiekty z kolekcji i wyniki badań prowadzonych w kolekcjach są prezentowane podczas konferencji, warsztatów i seminariów tematycznych, służą do celów hodowlanych i edukacyjnych. Podejmowane wysiłki mają na celu ochronę zasobów genowych roślin ogrodniczych dla przyszłych pokoleń.

Kolekcja roślin miododajnych i dzikich gatunków *Allium* (u dołu z lewej) oraz kolekcja tulipanów

Materiał prasowy Instytutu Ogrodnictwa – PIB w Skierniewicach